

קולות מעזה: מה אומרים ברצועה על פירוק חמאס מנשק?

אורית פרלוב | גיליון 2201 | 24 בספטמבר 2026

בשיח העזתי ברשתות החברתיות מסתמן לאחרונה שינוי מובהק בנוגע לפירוק חמאס מנשקו. מסמל אידיאולוגי שוויתור עליו נחשב לכניעה, הפכה הסוגיה נושא לדיון פרגמטי הבוחן את התועלת בהמשך המאבק המזוין אל מול המחיר הכבד שמשלמת האוכלוסייה העזתית. הדיון ברשת נחלק לשלוש גישות מרכזיות: (1) מבקרי חמאס – תומכים בפירוק הנשק כצעד הכרחי להפסקת המלחמה, מניעת עקירה ותחילת שיקום הרצועה, תוך העמדת הישרדות הציבור מעל שימור כוחו הצבאי של חמאס; (2) תומכי חמאס המוכנים לפשרה הדרגתית – מסירת הנשק הכבד בלבד לידי גורם פלסטיני בתמורה לנסיגה ישראלית ושיקום, מהלך שנועד להימנע מתמונת כניעה משפילה ולהבטיח את המשך קיומו של הארגון; (3) תומכי חמאס המתנגדים למסירת הנשק – סבורים שמדובר בוויתור אסטרטגי מסוכן ובלתי הפיך שלא יעצור את התוקפנות הישראלית, אלא יותיר את הפלסטינים ללא יכולת הרתעה ויעצים את חוסר היציבות והמאבקים הפנימיים ברצועת עזה. בחינה של שלושת קווי השיח חושפת כי המחלוקת אינה רק על עצם מסירת הנשק, אלא על תכלית הוויתור עליו, על הכוח שיישאר בידי חמאס ועל דמותה ועתידה של עזה ביום שאחרי המלחמה.

מבוא

סוגיית פירוק חמאס מנשקו מבטאת את אחד השינויים המובהקים המתחוללים בשיח העזתי ברשתות החברתיות מאז החלה מלחמת חרבות ברזל. במשך שנים היה "נשק ההתנגדות" לא רק אמצעי צבאי, אלא גם סמל אידיאולוגי ופוליטי, ועצם הדיון על ויתור עליו נחשב לכניעה. אך לנוכח המחיר ששילמה הרצועה במלחמה, גם הנשק עומד כעת למבחן. הדיון אינו מסתכם בשאלה אם למסור אותו, אלא נוגע בשאלות רחבות יותר על חמאס ועל תפיסת "ההתנגדות": מה השיג המאבק המזוין ביחס למחיר ששילמה הרצועה; האם הנשק עוד משרת את תושבי עזה; ומה משמעות הוויתור עליו לעתידו של חמאס. בכך הופכת שאלת פירוק הנשק גם לדיון בתוצאות המלחמה ובדרך שחמאס הוביל.

השיח סביב הנשק אינו חדש. לאורך המלחמה, וככל שהמצב בעזה הלך והתדרדר, החלו להישמע ברשת קולות שביקרו את חמאס וקראו לארגון לוותר על נשקו כדי להביא לסיום המלחמה. אולם, שיח משמעותי ועקבי ברשת סביב פירוק הנשק התגבש בעיקר במהלך השנה האחרונה, על רקע יישומה של תוכנית 20 הנקודות של הנשיא טראמפ, שחרור החטופים ופרסום מפת הדרכים לעזה. בתקופה זו ניכר שינוי בשיח: הדיון בפירוק "נשק ההתנגדות" חרג ממעגל מבקרי חמאס והחל להופיע גם בקרב תומכי הארגון, בהם קולות שהסכימו לקבל את פירוק הנשק בתנאים מסוימים.

חשיבותו של השיח אינה רק בעצם השינוי בעמדות ביחס לסוגיית הנשק, אלא גם בהבנת הטיעונים והנימוקים שבבסיסן המבהירים את משמעות השינוי ומסמנים את גבולות הפשרה ביחס לנשק. לצורך בחינת טיעונים אלה ייבחנו שלושה קווי שיח מרכזיים: מבקרי חמאס התומכים בפירוק הנשק; תומכי חמאס המוכנים לקבל פירוק בתנאים מסוימים; ותומכי חמאס המתנגדים לו. חלוקה זו אינה משקפת מחנות אחידים, אלא נועדה להבחין בין העמדות השונות העולות ברשת ולהבהיר את ההיגיון העומד בבסיס כל אחת מהן.

ניתוח השיח מבוסס על בחינה שיטתית של ציוצים ופוסטים העוסקים בפירוק הנשק במהלך השנה האחרונה. הוא נשען על מעקב רב-שנים אחר חשבונות הפועלים מתוך הרצועה, ומתמקד בשיח ברשת X (טוויטר), לצד פוסטים בפייסבוק, בטיקטוק ובטלגרם. כדי להביא את קולות הכותבים משלב הניתוח ציטוטים נבחרים מהציוצים שנבחנו, אך כדי להגן על ביטחונם ולמנוע אפשרות לאיתורם לא ייחשפו שמות, כינויים או פרטי חשבונות.

מטרת הניתוח היא לשקף את השיח מעזה כפי שהוא עולה ברשתות החברתיות, ולהציג את העמדות השונות והנרטיבים המתגבשים בו לנוכח המציאות שנוצרה ברצועה בנקודת הזמן הנוכחית, לאחר שלוש שנות מלחמה.

מבקרי חמאס התומכים בפירוק הנשק

בקרב הקולות שמבקרים את חמאס, פירוק הנשק נתפס כהכרח שאין לו חלופה טובה יותר. הנשק אינו נבחן עוד רק כסמל לאומי או כאמצעי למאבק בישראל, אלא גם לפי התועלת שלו. בבסיס הנכונות לוותר עליו עומדים ארבעה יעדים: הפסקת מה שמכונה בשיח העזתי "מלחמת ההשמדה" שמנהלת ישראל נגד הרצועה, מניעת עקירה ("נכבה") או הגירה כפויה, נסיגה ישראלית ותחילת שיקום הרצועה. אם פירוק הנשק עשוי להביא להשגת יעדים אלה, הוא נתפס כמחיר שניתן ואף נדרש לשלם.

נכונות זו אינה מבטאת בהכרח התמתנות אידיאולוגית או ויתור עקרוני על רעיון "ההתנגדות האלימה כנגד הכיבוש", אלא שינוי בסדר העדיפויות בעקבות תוצאות המלחמה: הישרדות האוכלוסייה ושיקום הרצועה קודמים בעת הזאת לשימור הנשק של חמאס.

תחושת הנטישה שעולה מהשיח מחזקת עמדה זו. חוזרת בו הטענה שהעזתים נותרו למעשה לבדם: ההנהגה הפלסטינית בגדה המערבית, מדינות ערב והקהילה הבינלאומית נתפסות כמי שלא הצליחו לעצור את המלחמה או להגן על תושבי הרצועה. קטר וטורקיה זוכות בחלק מהשיח ליחס שונה ונתפסות כמי שעדיין מנסות לקדם פתרון עבור הפלסטינים.

מכאן נגזרת מסקנה מעשית: אם אין גורם חיצוני שיבטיח את סיום המלחמה, יש להימנע מכל דבר שעלול לספק לישראל עילה לחדשה. מהשיח עולה חשש ברור שסירוב חמאס לפירוק הנשק או גרירת רגליים מצדו, יאפשר לישראל לגייס תמיכה אמריקאית לחידוש המלחמה. ההערכה היא שכל עוד יישמר כוח חמוש עצמאי בידי חמאס או ארגון אחר ברצועה, קיימת אפשרות להתלקחות מחודשת של המלחמה. לכן, גם מי שרואים בפירוק הנשק תנאי קשה ואף משפיל מוכנים לקבלו מתוך תפיסה שהחלופה הרסנית יותר.

במקביל, "ההתנגדות" עצמה נדרשת למבחן התוצאה. השיח מערער על הקדימות שניתנה להתנגדות על פני חיי האוכלוסייה ועל ההנחה כי המחיר שנגבה בשמה מוצדק מעצם היותו חלק מהמאבק. בשיח חוזרת הביקורת על "הפיכת ההרג, ההרס והעקירה למחיר ההתנגדות" ועל האדרת "העמידה האיתנה" (הסומד), בעוד "הציבור הוא שנושא בתוצאות" ומי שמעז לתבוע אחריות מוצג כ"תבוסתן" – אפילו אב שאיבד את ילדיו ושואל על משמעות המחיר מוצג כמי "שאינו מבין את רוח ההתנגדות".

ביטוי חד לכך עולה בשאלות המופנות כלפי "מבול אל-אקצא": "מה הרוויחה עזה? ומה הרוויחה פלסטין מ-7 באוקטובר, מלבד עוד דם, הרס ועקירה?" שאלות כאלה המופיעות בשיח מבקשות לערער על עצם האפשרות לראות בפגיעה בישראל, בהמשך הלחימה ובנכונות להקריב מדד להצלחה. ההתנגדות נדרשת להיבחן מול מה שהשיגה עבור הפלסטינים וביחס למחיר שהם נדרשו לשלם.

עם זאת, אין להסיק מכך בהכרח דחייה אידיאולוגית של רעיון ההתנגדות והמאבק המזוין, ובוודאי שלא שינוי ביחס לישראל. חלק ממבקרי חמאס ממשיכים לראות את ההתנגדות החמושה כלגיטימית. השינוי מתבטא במעמדה. האמירה כי "ההתנגדות אינה צ'ק פתוח" מבהירה את משמעות השינוי: ההתנגדות אינה נדחית כעיקרון, אך היא אינה חסינה עוד מביקורת ואינה מצדיקה כל מחיר שנגבה בשמה מהציבור.

בהתאם לכך, חמאס נדרש למבחן האחריות. עצם הישרדות הארגון, "העמידה האיתנה" ויכולתו להמשיך לפעול אינם מתקבלים בשיח כהוכחה לניצחון, למרות הניסיון של חמאס להציגם כך. מבקרי מעמידים מולו אמת מידה אחרת: מה השיג חמאס עבור הציבור ביחס למחיר שהאסטרטגיה שלו גבתה ממנו.

הסכמת חמאס לפירוק הנשק אינה נתפסת כהישג ואינה מוחקת את מחיר המלחמה. להיפך, היא מעלה דרישה לחשבון נפש: אם חמאס מוכן לקבל ויתורים שבעבר דחה, מדוע נדרשה הרצועה לשלם מחיר כה כבד כדי להגיע לנקודה זו?

מכאן עולה ביקורת בשיח גם על דפוס קבלת ההחלטות של הארגון ועל כך שלא ניצל הזדמנויות ממשיות לסיום המלחמה. בשיח חוזרת הטענה שחמאס ניהל את המלחמה כהימור מתמשך על חשבון האוכלוסייה: "אולי ישראל תשתנה, אולי ארצות הברית תשנה עמדה, אולי העולם יתערב ואולי הזמן ישפר את התנאים". מכאן ההאשמה: "אתם מהמרים על הזמן... והעם

משלם על ההימור בדמו". מבחינת חמאס, הזמן עשוי לשפר עמדות ולשמר נכסים; מבחינת תושבי עזה, משמעותו עוד "יום של הרג, הרס, רעב ואובדן".

לכך מצטרפת ביקורת על סדר העדיפויות של חמאס ועל טענתו שהוא פועל בשם הציבור ולמענו. בשיח נטען כי במשך שנים העדיף הארגון את בניין הכוח ותשתיות ההתנגדות על פני צרכי האוכלוסייה, וכי גם במלחמה העמיד את הישרדותו מעל הישרדות העם בעזה: "אפילו את קופסאות השימורים של הפול גנבתם ומכרתם לעקורים שנעקרו בגלל המלחמה שלכם ואתם רוצים שנזדהה איתכם?!"; "תנועה הטוענת שהיא נלחמת למען העם אך הופכת אזרחים למגינים אנושיים עבור לוחמיה, אינה יכולה לטעון שהיא מגינה על אותו עם". ביקורת חריפה מופנית גם כלפי הנהגת החוץ, הנתפסת כשותפה להחלטות על המשך המלחמה מבלי לשאת ישירות במחירן.

מתוך כך, מתחדדת הבחנה מרכזית בשיח: האינטרס של חמאס והאינטרס של הציבור בעזה אינם נתפסים עוד בהכרח כחופפים. שימור הנשק, הכוח הארגוני והמעמד הפוליטי של הארגון עשוי לשרת את חמאס, אך אינו נתפס בהכרח כמשרת את תושבי הרצועה, בפרט אם הוא מסכן את סיום המלחמה ואת השיקום. האמירה "פלסטין גדולה מכל פלג, ועזה אינה בת ערובה של איש" מבטאת את הערעור על הזיהוי בין גורל התנועה לגורל הציבור.

לצד הכעס, עולה בשיח גם לעג לפער בין הבטחות חמאס לתבוסה מוחלטת של ישראל, לבין תוצאות המלחמה והמצב שאליו נקלעה הרצועה. הכותבים מגחיכים את התפארות חמאס בהישגים צבאיים, ובהם תיעוד התקיפות שסומנו במשולשים אדומים וההצהרות על כך ש"עזה היא בית הקברות של הפולשים" ו"ישראל חלשה מקורי עכביש", אל מול התקווה המיוחסת לארגון כעת ש"נתניהו יפסיד בבחירות ושינוי פוליטי בישראל ישיג את מה שהמלחמה לא השיגה".

מכאן עולה דרישה מחמאס להכיר בכישלון, לומר "טעינו, הפסדנו" ולמסור את הנשק כדי להציל את שנותר. ואולם, בשיח ניכר ספק שהתנועה אכן תעשה זאת: "החמור שמת – נשאר חמור" והוא "גור אחריו עדר שלם אל התהום". הטענה היא שהציבור כולו ממשיך לשלם את המחיר על סירוב חמאס לוותר על הנשק ולהכיר בכישלון גם מול תוצאות המלחמה הקשות. הסירוב מתואר לא רק כקושי צבאי, אלא כאיום על הנרטיב שבאמצעותו חמאס מצדיק את המלחמה ואת מחירה, שיחייב את הארגון להשיב על השאלה שחוזרת על עצמה בשיח: "כל הדם הזה, תמורת מה?"

אולם, חמאס נדרש להצדיק לא רק את מחיר המלחמה, אלא גם את הנשק שהוא מבקש לשמר אחריו – את מי הוא משרת ולשם מה. השיח סביב לכידתו של מועין אל-ערביד, מבכירי מנגנון ביטחון הפנים של חמאס, על ידי ישראל בתחילת ספטמבר העלה את השאלה: אם הנשק מוחזק בשם "ההתנגדות" והגנת הציבור, מדוע דרש חמאס מהמשפחות בעזה לסייע מול "כוחות הכיבוש"? והאם הנשק נשמר "כדי להילחם בבני העם ובמשפחות"? מאחורי הביקורת עומדת טענה רחבה יותר: אם הנשק אפקטיבי מול תושבי עזה, אך חסר תועלת מול ישראל, מהי ההצדקה להמשך החזקת הנשק אחרי המלחמה?

מכאן, שהשינוי ביחס לחמאס אינו מסתכם בביקורת על תוצאות "מבול אל-אקצא" והמלחמה; הוא נוגע לזכות הארגון להמשיך וליטול סיכונים בשם הציבור. חמאס אולי שרד את המלחמה, אך כעת הוא נדרש לשרוד את מבחן הציבור בעזה. מול ההרס והמחיר האנושי שגבתה המלחמה, הארגון נדרש להסביר מה השיג עבור עזה, באיזה מחיר ומדוע הישרדותו היא גם אינטרס של תושבי עזה.

תומכי חמאס התומכים במסירת הנשק באופן חלקי

השינוי המעניין ניכר דווקא בקרב תומכי חמאס. הנשק הוא רכיב מרכזי בזהות חמאס כתנועת התנגדות ובטענת הארגון כי המאבק בישראל נמשך. הוא מקנה לחמאס יכולת פעולה עצמאית, כוח מול ישראל ומעמד בזירה הפלסטינית. משום כך, מסירת "נשק ההתנגדות" נתפסה לא רק כאובדן יכולת צבאית, אלא ככניעה המערערת את צדקת הדרך ואף את קיום חמאס כתנועת התנגדות.

אולם, כעת נשמעים גם בקרב תומכי חמאס קולות פרגמטיים המוכנים לדון בפירוק הנשק כחלק מהסדר שיסיים את המלחמה ויאפשר את שיקום הרצועה. אין לפרש זאת כוויתור על רעיון ההתנגדות או כירידה בתמיכה בחמאס, אלא כשינוי בגבולות הפשרה שתומכיו מוכנים להצדיק; ויתור על חלק מהיכולת הצבאית כדי להבטיח את הישרדות חמאס ולאפשר את המשך המאבק החמוש ב"כיבוש" במתכונת אחרת.

עם זאת, עבור ארגון שהנשק הוא מרכיב מרכזי בזהותו ובלגיטימציה שלו, השאלה היא כיצד לעשות זאת מבלי שהוויתור יתפרש כהודאה בכניעה.

כדי להבין כיצד ויתור כזה נעשה אפשרי, יש להבין את ההבחנה בשיח הפלסטיני בין תבוסה ("הזימה") וכניעה ("אסתסלאם"). תבוסה צבאית יכולה להיות מוסברת כתוצאה מפערי הכוחות ואינה מחייבת ויתור על צדקת המאבק. כניעה, לעומת זאת, כרוכה בהנחת הנשק ומסירתו לאויב ולכן נושאת משמעות של השפלה.

מאחר שהכניעה נותרה בלתי לגיטימית, השיח המתנהל בקרב תומכי חמאס סביב מסירת הנשק ממוסגר לא ככניעה משפילה, אלא כויתור מוגבל והדרגתי על חלק מהיכולת הצבאית בתמורה לשיקום, תוך שימור חמאס והמשך רעיון ההתנגדות.

את ההיגיון הזה מרכזת ההתייחסות בשיח ל"נוסחה מכובדת" למסירת הנשק: "האחסון או המסירה לא יהיו לישראל, אלא לגורם פלסטיני והמהלך יוגבל ל"נשק הכבד בלבד" בתמורה ל"נסיגה ושיקום". מכאן, שעצם מסירת הנשק אינה קובעת אם מדובר בכניעה, אלא התנאים בהם יימסר: איזה נשק, למי יימסר ובתמורה למה. בהתאם לכך, תנאים אלה מקבלים משקל מכריע בשיח של תומכי חמאס.

הנשק הכבד מוצג כ"קלף כוח" שאיבד את ערכו הצבאי, "אם בכלל נותר נשק כבד כזה". המציאות בעזה השתנתה ו"מודל צבא שנלחם בישראל באמצעות חטיבות, גדודים, פלוגות, כבר אינו מתאים לשלב הנוכחי" שבו ישראל שולטת "ביותר משבעים אחוזים משטח הרצועה". לכן צריך "ליצור קלפי כוח חדשים". בהתאם לכך, ניתן להשתמש בנשק הכבד ולהמירו בסיום המלחמה בנסיגה ישראלית, בשיקום ובערבויות, ובכך להצדיק את מסירתו.

מנגד, הנשק הקל מוצג כנשק המשמש "להגנה עצמית, להגנה על הכבוד והצניעות", ולכן שימורו בידי חמאס הכרחי כדי שהוא יוכל להגן על אנשיו ולהמשיך לפעול ברצועה. ההבחנה בין סוגי הנשק מסמנת את גבולות הפשרה בשיח: היא מאפשרת להצדיק ויתור על חלק מהיכולת הצבאית מול ישראל, בלי לוותר על המשך קיום חמאס ככוח חמוש ומאורגן.

מסירת הנשק ל"גורם פלסטיני הנהנה מהסכמה לאומית ופלגית", מאפשרת להציגו כהסדר פנימי ולא ככניעה בפני ישראל. במקביל, המסירה ההדרגתית של הנשק מעניקה לחמאס מרחב תמרון המאפשר דחיית צעדים בלתי הפיכים, הסתגלות למציאות המשתנה, שימור נכסים ותגובה להתפתחויות בזירה הישראלית, האזורית והבינלאומית. הנסיגה הישראלית עצמה ממוסגרת כמסלול "הסותר לחלוטין את הפרויקט הציוני של המשך הכיבוש, ההתנחלות וההגירה הכפויה", וככזה שישראל נאלצת לקבל משום שהיא "תקועה במבוי סתום".

לבסוף, המהלך כולו לפירוק הנשק מוצג כהסדר הנוגע לזירה העזתית ולמציאות שנוצרה בה, ולא כפירוק חמאס כתנועה או כויתור עקרוני על המשך ההתנגדות החמושה. עזה מוצגת כזירה שמיצתה, לעת עתה, את תפקידה במתכונת הצבאית הנוכחית. אולם אין פירוש הדבר שהמאבק עצמו הגיע לסיומו: "ההתנגדות אינה קיימת רק בעזה". בהקשר זה נטען בשיח כי "מבול אל-אקצא הניח את היסודות" לשלב הבא, שבו הגדה המערבית אמורה להפוך למרכז הכובד של ההתנגדות "במיוחד משום שהיא היעד להתנחלויות, לסיפוח ולהגירה כפויה, וגם משום שמבחינת הכובשים מדובר בסוגיה אידיאולוגית, שאותה הם מכנים 'יהודה ושומרון'".

תומכי חמאס המתנגדים למסירת הנשק

מול הקו הפרגמטי ניצבת עמדה הרואה במסירת הנשק טעות אסטרטגית, ויתור בלתי הפיך ללא ודאות לגבי התמורה וללא ביטחון במה שיבוא אחריו. ההתנגדות לפירוק נשענת על שני חששות הקשורים זה בזה: מול ישראל, החשש הוא שמסירת הנשק לא תביא להפסקת הלחימה אלא תרחיב את חופש הפעולה של צה"ל; ובתוך עזה, הדאגה היא שפירוק חמאס מנשקו יערער את מאזן הכוחות ויחריף את המאבק על השליטה ביום שאחרי.

החשש הראשון נשען על חוסר אמון בכך שוויתורים מצד חמאס יובילו לשינוי בהתנהלות ישראל. בשיח מוצגת מסירת החטופים כהוכחה לחוסר האמון: "השבויים נמסרו והטבח נמשך". מכאן נגזרת הטענה שגם מסירת הנשק לא תבטיח את הפסקת הלחימה, אלא עלולה לאפשר לישראל לפעול "מבלי שהיה מי שירתיע או יעצור אותם". נטען כי "אם הכניעה הייתה עוצרת את ההשמדה, אולי היה בה היגיון", אלא שהיא רק תהפוך את הפעולה הישראלית ל"קלה יותר עבור האויב ופחות יקרה מבחינתו". הנשק מתואר בהקשר זה כ"כדור האחרון" וכ"תעודת הביטוח שנותרה לפלסטינים". לכך מצטרפת ההנחה כי "דרישות האויב לא יסתיימו, אלא רק ילכו ויתרבו" גם לאחר מסירת הנשק.

אותו חוסר אמון מופנה גם כלפי התמורה המוצעת לפירוק הנשק, הנסיגה הישראלית, הערבויות הבינלאומיות או מנגנון פלסטיני חלופי. בעוד שפירוק הנשק נתפס כמהלך שקשה להשיבו לאחור, ההתחייבויות שניתנות בתמורה נתפסות כלא ודאיות והפיכות. החשש הוא שמסירת הנשק תותיר את הפלסטינים ללא מנוף אם הלחימה תימשך או אם ישראל תציב

בהמשך דרישות נוספות. השאלה, מנקודת מבט זו, אינה אם הנשק מסוגל להביא לניצחון, אלא אם נכון לוותר על אמצעי הכוח האחרון לפני שסיום המלחמה מובטח בפועל.

לחשש מפני ישראל מצטרף גם חשש פנימי. נשקו של חמאס הוא גם רכיב במאזן הכוחות בתוך הרצועה, ולכן פירוקו נתפס כמההלך שעשוי לשנות גם את הסדר הפוליטי והביטחוני בעזה. החשש הוא שהחלשת חמאס תוביל לעימותים פנימיים בין שחקנים חמושים ותחריף את חוסר היציבות ביום שאחרי.

כך משתנה ההצדקה לשימור הנשק. היא נשענת פחות על ההישגים שהושגו באמצעותו במלחמה ויותר על הסיכונים שמייחסים למציאות שתיווצר בלעדיו. מנקודת מבט זו, הוויתור על הנשק כרוך בסיכון כפול: אובדן יכולת ההרתעה מול ישראל ואובדן מוקד הכוח של חמאס בתוך הרצועה. מול מבקרי חמאס השואלים מה עזה מרוויחה מהמשך החזקת הנשק, תומכי חמאס המתנגדים לפירוק הנשק שואלים מה יישאר לעזה אם התמורה שהובטחה לא תתממש.

משמעויות וסיכום

השיח ברשת סביב פירוק הנשק משקף רגע נדיר של שינוי בגבולות הדיון בעזה. לראשונה, סוגיות שבעבר נתפסו כבלתי ניתנות לערעור: שימור נשק "ההתנגדות", המחיר שמותר לגבות מהאוכלוסייה והצגת עצם הישרדות חמאס כניצחון, עומדות לבחינה פומבית מול תוצאות המלחמה. בבסיס השינוי ניצבת ההכרה כי המציאות בעזה השתנתה ומחייבת בחינה מחודשת של תפקיד הנשק. ואולם, לצד הכרה זו, השיח חושף פערים באשר לתכלית שאותה מבקשים להשיג באמצעות הוויתור על הנשק או המשך החזקתו, ובאשר לדמותה ועתידה של עזה ביום שאחרי.

מבקרי חמאס מבקשים בראש ובראשונה להוציא את עזה ואנשיה מהמלחמה; תומכי חמאס מבקשים להוציא את חמאס מהמלחמה באופן שיאפשר לארגון לשרוד גם אחריה.

בעיני מבקרי חמאס, הנשק הפך מנכס לנטל והחזקתו מעכבת את סיום המלחמה והשיקום ולכן יש לוותר עליו באופן מלא כדי לא לספק לישראל תירוץ לחדש את הלחימה. בעיני תומכי חמאס הנשק נותר נכס. הפרגמטיים רואים בנשק קלף מיקוח: ניתן למסור את הנשק הכבד בתמורה לסיום המלחמה, לנסיגה ולשיקום, ולאפשר בכך לחמאס להמשיך להתקיים ככוח מאורגן ברצועה. לעומתם, המתנגדים רואים בנשק ערובה אחרונה מול ישראל. החשש הוא מפני ויתור בלתי הפיך על הנשק, ללא ערובה למימוש התמורה של סיום המלחמה, הנסיגה והשיקום.

השיח חושף שאלה רחבה יותר: האם מה שנדרש לשימור חמאס ו"ההתנגדות" משרת בהכרח גם את תושבי הרצועה. המלחמה לא העלימה את הלגיטימיות של "נשק ההתנגדות", אך היא ערערה על מעמדו כערך שמוצדק בפני עצמו. הנשק עובר ממקור ללגיטימציה למושא של בחינה: מה השיג, מה המחיר של המשך החזקתו ומהם הסיכונים שבוויתור עליו. מה שנשחק באופן ברור יותר הוא הקבלה האוטומטית של המודל הצבאי שהתפתח בעזה ושל המחיר הנדרש לשימורו, לא בהכרח רעיון "ההתנגדות" עצמו.

הנכונות למסור נשק אינה שקולה לנכונות לפרק את כוחו של חמאס. חמאס ותומכיו מנהלים מאבק תודעתי שמטרתו להציג את פירוק הנשק לא כהודאה בכישלון אלא כהתאמה אסטרטגית למציאות חדשה. ההבחנה שעושים חלק מתומכי הארגון בין הנשק הקל לכבד, בין מסירה לישראל למסירה לגורם פלסטיני ובין פירוק מיידי להדרגתי מצביעה על גבולות הפשרה. מבחינתם, ניתן לוותר על יכולות צבאיות מסוימות בלי לוותר על יכולת חמאס להישאר כוח חמוש ומאורגן ברצועה.

לסיכום, שאלת פירוק הנשק אינה מסתכמת בכמות הנשק שתימסר, אלא בשאלה מה מבקשים להשיג באמצעות מסירתו או שימורו ומה יישאר מחמאס ומההתנגדות ביום שאחרי. המבחן המהותי הוא אילו יכולות וכמה כוח עצמאי יישאר בידי חמאס לאחר המסירה. מבחינת ישראל, השאלה רחבה משאלת הנשק: כיצד למנוע את הסתגלות חמאס למציאות החדשה באופן שיאפשר לו ול"התנגדות" לשרוד מדינית וצבאית ולהמשיך להתקיים כתנועה מאורגנת בצורה אחרת בתוך הרצועה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.